

УДК 378.14: 330.46 (045)

Л. П. ПОЛОВЕНКО, Л. І. БУРДЕЙНА

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

Подано функціонально-структурну модель оволодіння знаннями в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах переходу від індустріального суспільства до суспільства знань. Визначено роль економічної кібернетики як консолідуючої спеціальності при формуванні цілісної системи фахової освіти. Окреслено проблеми, що виникають при підготовці фахівців з економічної кібернетики, та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: концептуальна модель, суспільство знань, цілісне світосприйняття, економічна кібернетика.

Л. П. ПОЛОВЕНКО, Л. И. БУРДЕЙНАЯ

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ОВЛАДЕНИЯ ЗНАНИЯМИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ИЗ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КИБЕРНЕТИКИ

Представлена функционально-структурную модель овладения знаниями в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов в условиях перехода от индустриального общества к обществу знаний. Определена роль экономической кибернетики как консолидирующей специальности при формировании целостной системы специального образования. Указаны проблемы, которые возникают при подготовке специалистов из экономической кибернетики, и намечены пути их решения.

Ключевые слова: концептуальная модель, общество знаний, экономическая кибернетика, целостное миропонимание.

L. P. POLOVENKO, L. I. BURDEYNA

CONCEPTUAL MODEL OF KNOWLEDGE CAPTURE IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL PREPARATION OF SPECIALISTS ON ECONOMIC CYBERNETICS

Functionally structural model of knowledge capture is given in the process of professional preparation of future specialists in the conditions of transition from industrial society to knowledge society. The role of economic cybernetics is determined as consolidating speciality at forming of the integral system of trade education. A number of problems which appear in preparation of specialists on economic cybernetics are outlined and the ways of their decision are set.

Keywords: conceptual model, knowledge society, economic cybernetics, integral perception of the world.

Із зростанням проблем глобалізації та орієнтацією на розвиток інноваційно-інформаційного суспільства постає потреба нової організації освітянських процесів. «Поодинокі прикладні зусилля в напрямі забезпечення якості вищої освіти, зазначає В. Кисіль, не мають шансів на ефективність без наявності надійного світоглядного фундаменту» [1]. Чітко сформоване комплексне світоглядне підґрунтя дає можливість визначити стратегічний напрямок трансформації сучасної системи вищої професійної освіти та окреслити на його основі тенденції розвитку освітянських процесів.

Сучасна академічна освіта базується переважно на калейдоскопічному, фрагментарному сприйнятті світу [2; 7, с. 23–25]. Це породжує проблеми у професійній діяльності фахівця при вирішенні конкретних завдань, які потребують комплексного використання апарату різних дисциплін. Недоліки калейдоскопічного світосприйняття посилює таке явище, як абстрактність викладання окремих фундаментальних і спеціальних навчальних предметів. Теоретичні форми викладу навчальної інформації також не дають належної підготовки до практичної діяльності.

Переважно інформаційний характер навчання призводить до низької функціональності та незатребуваності значної частини теоретичних знань, дефіциту знань предметно-практичного характеру. З'являються протиріччя між вимогами динамічних потреб суспільства до фахівців, безупинно збільшуваним обсягом навчального матеріалу та суб'єктивно визначеним обсягом навчальних годин, відведених на підготовку фахівця.

Щоб уникнути окреслених проблем, специфіка навчання все частіше зводиться до підготовки фахівців у відокремленій галузі діяльності «за вузькоспеціалізованими напрямками, кожен з яких має власну методологію і професійну мову, зрозумілу лише фахівцям цієї галузі» [3, с. 225]. В результаті переважна більшість наук уособлюється, виокремлюються специфічні наукові напрямки, що унеможливають порівняно вузький клас об'єктів. З іншого боку, переорієнтація на синтез всіх предметів породжує проблему незбалансованості та еkleктичності знань, тобто утворення неупорядкованої сукупності різнорідних і багатофокусних, подекуди взаємовиключних поглядів. Виникає протиріччя між необхідністю предметної інтеграції відносно кінцевих цілей вузівського навчання та диференціацією їх викладання.

Необхідною умовою подальшого успішного розвитку науково-теоретичних та практичних знань є вирішення проблеми наукової зв'язності окремих блоків знань, спрямованої на досягнення їх цілісності.

У другій половині ХХ ст. були зафіксовані істотні методологічні зрушення щодо інтегративних тенденцій в науці та освітніх процесах. Питання якості сучасної вищої освіти, осмислення її ролі, реформування в освіті розглядаються у наукових доробках М. Кисіля, А. Кузьмінського, К. Петрова, М. Жука, М. Згуровського, Ю. Соловйова та інших авторів. У дослідженнях Л. Савчук та Л. Бандоріної визначено особливе місце кібернетики у структурі спеціальностей галузі економіки і підприємництва. Проте наявна велика кількість джерел з окресленої проблеми не забезпечує її комплексного бачення. Вимоги сучасного суспільства до професійної освіти, а також аналіз накопиченого досвіду підготовки майбутніх фахівців з економічної кібернетики у ВНЗ України зумовлює потребу вдосконалення відомих концепцій професійно-орієнтованої освіти з урахуванням істотних недоліків системи надання освітніх послуг.

Метою статті є розробка концептуальної моделі удосконалення системи надання знань в процесі професійної підготовки фахівців з економічної кібернетики.

Для презентації власних ідей щодо вдосконалення системи забезпечення майбутніх фахівців з економічної кібернетики ґрунтовним багажем знань, досягнення ними високого рівня інтелектуального розвитку скористаємось пірамідою оволодіння знаннями, сутність якої відображає перехід від калейдоскопічної моделі світосприйняття до мозаїчної [2]. У калейдоскопічній моделі все випадково, довкола хаос, причинно-наслідкові зв'язки відсутні, тому загальна картина у будь-який момент може змінюватись непередбачувано. Процеси та явища, що протікають у мозаїчній моделі, де світ представлено у вигляді цілісного полотна, пов'язані з мірою розвитку. При такому підході можна добудувати за потребою частину з відсутніми елементами, екстраполювати майбутній хід подій. Така всеохоплююча образна картина немов би направляє рух думки, організовує її в осмисленні дійсності. Окремі складові, на які розділено світ, однакові як у калейдоскопі, так і в мозаїці. Відмінність лише в тому, що в калейдоскопічній моделі знання існують дифузно, у вигляді розрізнених, хаотично розміщених фрагментів, а в мозаїчній всі елементи структуровані, впорядковані, взаємопов'язані та взаємозалежні.

Останнім часом у професійній освіті спостерігається курс на диференціацію спеціалізацій професійної підготовки, який посилюється прагненням якомога швидше та з мінімальними витратами надати фахову освіту. Від майбутнього фахівця вимагається чітко, якісно та професійно виконувати свій обсяг роботи. Але фрагментарність, розрізненість, неоднорідність і неузгодженість наукових знань не дозволяють йому формувати цілісну картину про об'єкти дослідження і, відповідно, прогнозувати поведінку системи, знаходити шляхи оптимізації та вирішення ряду проблем, які виникають. Поступово внаслідок вузької спеціалізації, фахівець втрачає здатність розглядати отримане знання в широкому соціокультурному контексті. Досвід

культурно-цивілізаційного розвитку людства свідчить, що практичні дії на підставі такого фрагментарного знання виявляють свою обмеженість та можуть бути небезпечними.

Керуючись методологією системного аналізу, розглянемо процес підготовки фахівців економічного профілю не як самостійної структури, а як складової певної більшої системи [4, с. 356–359]. Оскільки економіка підпорядковується політиці як структурі вищого рівня, економічні процеси визначаються політичними поглядами. Різноманітні соціальні, релігійні, природні процеси також впливають на економіку. Тому при фаховій підготовці економістів необхідне формування системи загальнонаукових теоретичних знань, які включають загально теоретичну, гуманітарну, психологічну та соціально-економічну освіту. Вивчення базових та спеціальних дисциплін потребує структуризації, визначення взаємозв'язків та формування цілісної методології, що призводить до необхідності інтеграції знань з різних галузей наук.

У сучасному суспільстві тенденція диференціації окремих спеціалізацій неспроможна вирішувати проблеми глобалізації, оскільки вони потребують для свого рішення інтегральних методів і об'єднаних зусиль. Переорієнтація з диференційного підходу у викладанні кожної навчальної дисципліни на синтезуючий, заснований на міждисциплінарних цілемотиваційних, змістовних, процесуальних і методичних зв'язках усіх наук, які вивчаються у ВНЗ, потребує єдиної зв'язної ланки. Саме тоді і з'являються узагальнюючі дисципліни, характерною особливістю яких є те, що вони створюються з метою вивчення загальних закономірностей.

До таких дисциплін відноситься й кібернетика, що є загальною теорією управління, яку можна застосувати до будь-якої системи. Кібернетика виявляє себе як феномен міждисциплінарного знання, що надає можливості для подолання наукової фрагментарності. З іншого боку, розмаїтість, неоднорідність та багатофокусність напрямів, зібраних під назвою «Економічна кібернетика», можуть призвести до незбалансованості та еkleктичності змісту підготовки сучасних економістів-кібернетиків. Тому дуже важливо на етапі інтеграції наукових знань «від еkleктичності не опускається до односторонності, а піднімається до системності», не втрачаючи зв'язку з сучасною економічною теорією [5].

Постає необхідність модернізації сучасної системи надання освітніх послуг. Основною стратегічною метою професійної освіти має стати формування цілісного світосприйняття, яке досягається шляхом інтеграції політики, релігії, культури, економіки, впровадження міждисциплінарних зв'язків. «У ролі консолідуючої спеціальності практично за всіма галузями підготовки може виступати кібернетика» [3, с. 226].

При професійній підготовці значну роль відіграє національно-регіональний підхід, спрямований на задоволення вузами соціального замовлення в підготовці фахівців різних спеціальностей, необхідних сучасним підприємствам та установам. Цей підхід враховує соціальні, економічні, культурні умови розвитку професійної освіти і припускає органічний зв'язок навчально-виховного процесу з загальнолюдською та національною історією, культурою, ментальністю, традиціями народів України, її регіонів. У цьому контексті Вінниччина є одним із важливих стратегічних регіонів нашої держави, який вимагає своєї регіональної системи планування і професійної підготовки фахівців, у тому числі керівників. Враховуючи об'єктивну необхідність планової підготовки кадрів, котрі здатні працювати в інформаційному суспільстві, створювати і впроваджувати нові інформаційні технології в різні сфери життя та діяльності, було відкрито професійне спрямування «Економічна кібернетика» у трьох ВНЗ області.

Із започаткуванням підготовки фахівців з економічної кібернетики постали певні проблеми:

- 1) недостатня підготовка та мотивованість абітурієнтів;
- 2) потреба в переосмисленні місця і ролі математичних дисциплін в процесі підготовки фахівців нового напрямку;
- 3) потреба при вивченні споріднених курсів у використанні пакетів прикладних програм, які взаємодіють між собою;
- 4) потреба корекції програм та робочих програм з деяких дисциплін;
- 5) необхідність внесення змін у структуру та склад навчальних планів.

Досягти дієвості та наукової обґрунтованості економічних рішень без застосування економіко-математичних методів неможливо. Посилення ролі точних наук у теоретико-

економічних дослідженнях призводить до необхідності більш фундаментальної математичної підготовки фахівців з економічної кібернетики, починаючи ще з середньої школи. Прикладом для наслідування може бути діяльність В. Глушкова, який, усвідомлюючи важливість цілеспрямованої підготовки абітурієнтів, брав активну участь в організації фізико-математичних шкіл в Україні, постійно читав лекції для школярів, запрошував для цього інших провідних вчених.

Проблему недостатньої кількості навчальних годин, виділених на формування фундаментальних математичних знань, можна вирішувати шляхом професіоналізації, адаптації усіх навчальних дисциплін, що вивчаються за даним напрямком підготовки до потреб економічної кібернетики. Одним з головних завдань має стати формування основних підходів до засвоєння поняття економічних систем, системного мислення та аналітичних компетенцій уже з перших курсів. Посилення ролі математичних дисциплін в економічних дослідженнях вимагає їх вивчення і на наступних курсах, адже кібернетик – це фахівець, який створює та впроваджує системи для автоматизації поставлених економічних завдань. Перше завдання: навчити майбутнього фахівця створювати економіко-математичні моделі, друге – працювати з такими моделями. Саме інструментарій економіко-математичних методів дає змогу організувати автоматизовану обробку і математичний аналіз даних для різних галузей економіки, встановлювати глибинний взаємозв'язок подій, підсилити обґрунтованість передбачень та приймати ефективні рішення у складних і неоднозначних ситуаціях.

Наступна проблема: у програмах переважної кількості навчальних дисциплін, які вивчаються з використанням комп'ютерної техніки, немає конкретних рекомендацій, які пакети прикладних програм варто використовувати на лабораторних та практичних заняттях. З одного боку, це дає широке поле дій для викладача, але втрачаються міждисциплінарні зв'язки при вивченні споріднених курсів, замість поглибленого вивчення окремих аспектів чимало часу доводиться відводити на ознайомлення з новим програмним інтерфейсом та правилами роботи в іншому середовищі. Так, наприклад, при викладанні однієї дисципліни вивчаються методики вирішення економічних задач з використанням мови C++, а подання наступної навчальної дисципліни розглядають у MathCAD. Разом з тим логічніше було б продовжити роботу в тому ж середовищі. Як варіант вирішення вказаної проблеми – орієнтація на одного виробника програмного продукту та впровадження його технологій, використання некомерційних проектів разом з комерційними, під'єднання взаємодоповнюючих програм, які взаємодіють між собою.

Для надання фундаментальної математичної підготовки в умовах обмеженого обсягу навчальних годин необхідне внесення коректив у навчальні програми. Це здійснюється шляхом зміни розподілу годин за певними темами, ущільнення часу при вивченні окремих розділів, винесення деяких питань на самостійне опрацювання. Наприклад, при вивченні студентами професійного спрямування «Економічна кібернетика» дисципліни «Математика для економістів» доцільно виділити більше часу на розгляд тем «Теорія кореляції», «Дискретні випадкові величини», «Елементи математичної статистики», «Матричні математичні моделі».

Грунтовна підготовка фахівців кібернетиків неможлива без таких дисциплін, як «Загальна теорія систем», «Теорія випадкових процесів», що не є нормативними у навчальних планах. Викладанню курсу «Імітаційне моделювання» повинно передувати вивчення прикладної математичної дисципліни «Дослідження операцій». «Ризикологія» та «Імітаційне моделювання» потребують апарату «Теорії ймовірностей», тоді як цей курс вилучено з навчальних програм. «Моделі і структури даних» доцільніше було би подати одразу після курсу «Алгоритмізація та програмування», але до курсу «Операційні середовища та нові технології програмування».

Отже, структурно-логічна схема навчальних планів потребує внесення відповідних коректив та оновлення. Її потрібно гармонізувати так, щоб кожна наступна дисципліна в цій схемі забезпечувалась інструментарієм та знанням багажем, здобутим при вивченні попередніх дисциплін. Цілком очевидно, що блок дисциплін, які забезпечують спеціалізацію за магістерськими програмами, має бути динамічним та формуватися згідно зі змінами та тенденціями, що виникають в розвитку економічної науки, потребами практики.

Вище окреслені аспекти зумовлюють необхідність представлення концептуальної моделі удосконалення системи надання знань фахівцям з економічної кібернетики.

Існує велике розмаїття моделей професійної підготовки у системі вищої освіти [7, с. 356–358]. Візьмемо за основу класичну багаторівневу модель професійної підготовки фахівців, що включає послідовне здобування освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» з подальшою можливістю підготовки науково-дослідницьких кадрів, яка передбачена програмами магістерської підготовки та аспірантурою. З урахуванням направленості на здобування освіти упродовж усього життя вузи надають можливість проводити перепідготовку кадрів та здійснювати підвищення їх кваліфікації.

Педагогічні умови професійної підготовки фахівців в запропонованій технології представлено за чотирьома рівнями здобування знань, співвіднесеними як фрагментарні, часткові, загальні та специфічні знання.

Розглянемо більш детально кожний етап оволодіння знаннями в процесі професійної підготовки фахівців з економічної кібернетики, представлений на рис. 1.

Перший рівень оволодіння знаннями – це фрагментарні знання. На початковому етапі здійснюється формування надійного знанневого багажу, вивчаються ті навчальні дисципліни, які слугуватимуть науковим підґрунтям для формування вмінь та навичок, необхідних майбутнім фахівцям у подальшій професійній діяльності.

Завдяки одержаним на початковому рівні знанням формується на наступних етапах фундаментальність, глибоке засвоєння наукових основ професійної діяльності в сполученні з практичним оволодінням нею.

Другий рівень оволодіння знаннями – це часткові знання. На цьому кроці формуються загальнопредметні, гуманітарні та соціально-економічні (базові) знання, які орієнтовані на загальнонаукову та функціональну економічну підготовку, розвиток світогляду, формування освіченої та розвиненої особистості. Єдина фундаментальна, гуманітарна і предметна підготовка необхідна кожному студентові незалежно від конкретної спеціальності. Студенти напряму підготовки «Економічна кібернетика» отримують базову природничу та економічну підготовку на рівні з економістами інших професійних спрямувань, тоді, як математична підготовка економістів-кібернетиків вимагає значно більшої фундаментальності, ніж в економістів вузького профілю. Тому уже на цьому етапі треба орієнтуватися на професіоналізацію – загальну спрямованість всієї навчально-виховної, науково-дослідної діяльності студентів і викладачів при вивченні дисциплін загальнонаукового, спеціального і професійного циклів у контексті майбутньої професії.

Без єдиної зв'язної ланки знання, одержані на двох перших етапах, призводять до калейдоскопічного світосприйняття. Виникає потреба консолідації знань.

Третій рівень оволодіння знаннями – це загальні (цілісні) знання. У рамках професійної освіти, підготовки бакалаврів студенти отримують комплекс загальнонаукових, спеціальних, культурологічних знань, орієнтованих на фундаментальну економіко-математичну підготовку, здійснюється формування компетентних фахівців у широкій сфері професійних знань. Базова економічна підготовка забезпечує ефективне сприйняття професійно-орієнтованих дисциплін з моделювання економічних завдань в управлінні фінансами, бухгалтерському обліку, менеджменті і маркетингу. Математична підготовка студентів напряму підготовки «Економічна кібернетика» значно випереджає студентів відповідних традиційних спеціальностей – економістів вузького профілю. В зв'язку з цим, математичні дисципліни, що вивчаються, забезпечують вироблення у майбутніх фахівців особливих системних навичок сприйняття інформації, що дає змогу вмщати у відведений на вивчення економічних дисциплін час значно більше навчального матеріалу та досягати більшої інформативності. Широке використання комп'ютерних технологій в економічних процесах збільшує ефективність економічної спеціалізації. Вміння реалізувати професійні знання економіста за допомогою інформаційних технологій робить економістів-кібернетиків фахівцями на будь-яких ділянках в системах управління підприємств та організацій.

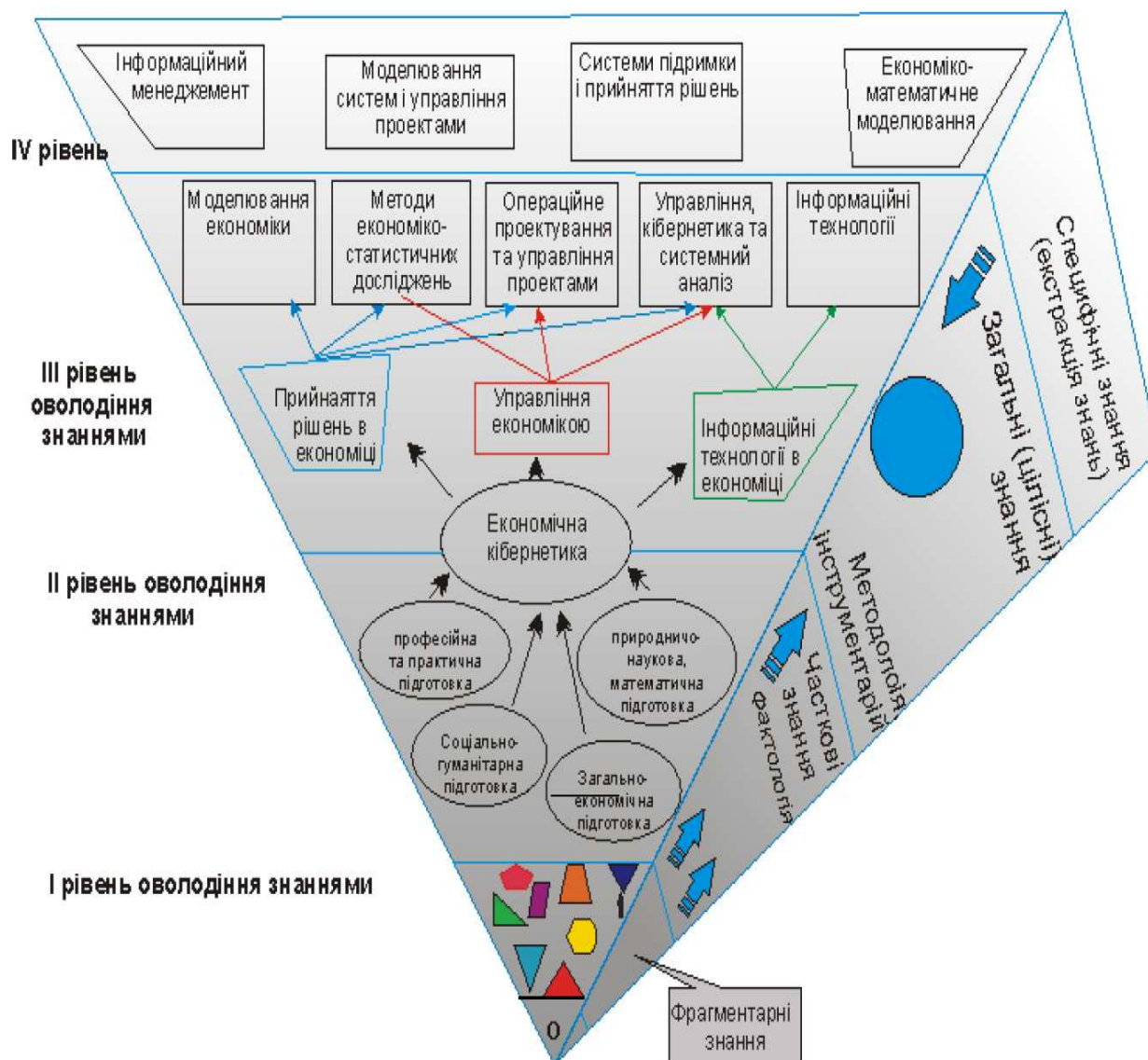

Рис. 1. Концептуальна модель оволодіння знаннями в процесі професійної підготовки фахівців з економічної кібернетики.

На цьому етапі відбувається інтеграція процесів навчання з метою утворення єдиного простору професійної підготовки, яка спрямована на формування в студентів різнобічних економічних знань і способів діяльності, професійних та особистісних якостей, закладення інформаційно-аналітичних та прогностичних навичок. Це дає змогу рівню економіста в галузі економічної кібернетики визначити як методологічний та як інструментальний. Універсалізація виявляється в системному характері діяльності викладачів і студентів, теоретичних і практичних занять, навчальної, наукової і практичної роботи, навчально-методичних, технічних засобів і технологій навчання. У ролі об'єднуючої спеціальності виступає кібернетика.

Навчальний план підготовки бакалаврів з економічної кібернетики дає можливість спеціалізуватись на четвертому році навчання за трьома напрямками: прийняття рішень, інформаційні системи і технології, управління економікою. Перехід від універсалізації до професіоналізації відбувається на четвертому рівні. На цьому етапі важливо, не втрачаючи цілісності знань, перейти до формування специфічних професійних знань. Таким чином, четвертим структурним компонентом системи вищої освіти стає визначення профілю фахівця,

його індивідуальної концепції професійного розвитку. Профіль фахівця визначається безпосереднім контактом студентів IV–V курсів з формами конкретної трудової діяльності, де вони проходять професійну практику й у майбутньому мають намір працювати. Профіль залежить від професійних функцій, які виконуються майбутнім фахівцем і інтенсивністю відтворення необхідного обсягу знань.

Четвертий рівень оволодіння знаннями – це специфічні знання. Здійснюється проєктована професійна освіта (підготовка спеціалістів, бакалаврів, магістрів, кандидатів наук), право отримання якого дається на конкурсній основі. Магістр в галузі економічної кібернетики може з успіхом очолювати організацію чи підприємство, функціональний підрозділ в організаційній системі управління, зокрема: економічну службу, бухгалтерію, підрозділ із зівнішньо-економічної діяльності, маркетинговий підрозділ тощо, оскільки володіє сучасними засобами аналізу і прогнозування фінансово-економічних ситуацій. Навчальний план підготовки магістрів професійного спрямування «Економічна кібернетика» дає можливість спеціалізуватися у чотирьох напрямках: економіко-математичне моделювання, моделювання систем управління проєктами, інформаційний менеджмент, системи підтримки прийняття рішень. нині центри підготовки кібернетиків з Харкова, Дніпропетровська, Києва, Луганська, Львова та інших міст України. розробляють такі магістерські спрямування: «Моделі в логістиці та ланцюгах постачань», «Системи управління персоналом і моделі мотивації», «Методологія управління суспільним багатством», «Моделі та методи антикризового управління», «Реінжинерінг бізнес-процесів та організаційне проєктування», «Синтез систем управління якістю», «Моделі та методи операційного менеджменту» тощо. Вибір спеціалізації дозволяє майбутнім магістрам ефективно реалізувати свої професійні знання та творчі здібності відповідно до свого особистого потенціалу. Метою навчання на четвертому етапі має стати не лише формування вміння користуватись наявною системою знань, а й самому творити, виробляючи та трансформуючи нові знання.

Сучасне суспільство, зазвичай, трактується як інформаційне, що здійснює перші кроки на шляху до суспільства знань. При цьому останнє розглядається як вища стадія інформаційного суспільства [6]. Індустріальний сектор втрачає провідну роль, рушійною силою стають наукомісткі технології. Суспільство знань визначає новий тип економіки, в якій знання та їх виробництво стають джерелом розвитку. Орієнтація діяльності на наукоємні технології, спрямованість на розвиток інтелектуальних інформаційних технологій, біотехнологій та нанотехнологій – це вимога суспільства знань до діяльності всіх інституцій, у тому числі до організації освітянських процесів. При цьому, важливо поряд з теоретичним обґрунтуванням інноваційних процесів, розробити практичні рекомендації щодо їх застосування, зокрема, використання апробованих евристичних методик статистичного аналізу великих масивів інформації, виявлення систематичних зв'язків і латентних закономірностей у досліджуваних системах, підготовки прогностичних матеріалів, які надають можливість виділяти із зібраних та оброблених даних нові знання, що в явному вигляді в них не містяться. Це призводить до екстракції знань, яка тісно пов'язана з роботою в сфері штучного інтелекту.

Запропонована в роботі концептуальна модель оволодіння знаннями складена на основі ґрунтовного аналізу навчального плану підготовки майбутніх фахівців за напрямом підготовки «Економічна кібернетика». Розроблена модель може бути покладена в основу розробки удосконалених навчальних планів підготовки фахівців. Основна її мета – на основі формування цілісної системи знань забезпечити ґрунтовну базову загальноекономічну, математичну, гуманітарну та соціально-економічну підготовку, професійну та практичну підготовку з використанням комп'ютерних технологій. На основі синтезу одержаних знань ця модель створює умови для формування вміння комплексно й ефективно застосовувати одержані знання та вміння при вирішенні економічних задач довільної складності. А також здатності ці задачі ставити, визначати їх із сукупності, пріоритетно виявляти та прогнозувати можливість їх появи. Фахівець з економічної кібернетики оволодіває системними знаннями. Отримана професійна підготовка надає йому можливість вирішувати комплекс завдань у широкій сфері професійної діяльності, формує готовність до виконання своїх функціональних обов'язків на всіх стадіях професійного зростання.

Таким чином, запропонована модель професійної підготовки фахівця з економічної кібернетики відображає:

- 1) основні складові ґрунтового багажу знань майбутнього фахівця;
- 2) місце і роль навчальних дисциплін, які забезпечують необхідні знання;
- 3) взаємозв'язок двох попередніх факторів, який досягається шляхом об'єднання диференційованих процесів навчання у рамках спеціальностей однією галуззю знань. У ролі консолідувальної спеціальності практично за всіма галузями підготовки може бути кібернетика.

Кібернетика прагне долати такі діаметрально протилежні недоліки сучасної науки, як фрагментарність та еkleктичність знань, надаючи можливість створювати цілісну картину про об'єкти дослідження. Завдяки ній отримуємо систему професійної освіти, в якій є фахівці, котрі вивчають саме об'єкти, процеси і явища, та фахівці, які вивчають інформаційну складову (інструментарій), що дозволяє ефективно керувати цими об'єктами. Об'єднання знань про об'єкти та методи їх дослідження зумовлює синергетичний ефект, забезпечує цілісність світобачення, всеосяжність сприйняття світу. Оволодіння такою системою знань надає можливість для формування у майбутніх фахівців з економічної кібернетики відповідних компетентностей, практичних умінь та професійних навичок, що дозволить економістам-кібернетикам стати конкурентоспроможними і завоювати лідируючі позиції на сучасному ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кисіль В. М. Якість вищої освіти як предмет філософського аналізу: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.10 / В.М. Кисіль. – К., 2008. // [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://kisilmv.if.ua/publications/avtoreferat.htm>
2. Петров К. П. Глобальный эволюционный процесс / К. П. Петров // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://army.lv/ru/Video-fayli/Laboratoriya/Kontseptsiya-Obshchestvennoy-Bezopasnosti/1903>
3. Савчук Л. М. Кібернетика у структурі спеціальностей галузі економіки і підприємництва / Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріна // Тези доповідей XIII Всеукраїнської науково-методичної конференції «Проблеми економічної кібернетики», 2–4 жовтня 2008 р., м. Алушта, смт. Партеніт. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2008. – 304 с.
4. Энциклопедия кибернетики: в 2 т. / отв. ред. В. М. Глушков. — К.: Гл. ред. УСЭ, 1975. — Т. 2.
5. Балл Г. Методолого-психологічні роздуми в гуманістичному контексті // Г. Балл [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=60&c=1265>
6. Згуровский М. Путь к информационному обществу — от Женева до Туниса / М. Згуровский // Зеркало недели. — 2005. — 34.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / І. А. Кузьмінський – К.: Знання, 2005. – 486 с.